

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. lapkričio 15 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukaviniienės (pranešėja), Artūro Driuko (kolegijos pirmininkas) ir Algirdo Taminsko, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Vilktera“ kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2023 m. gegužės 9 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Vilktera“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Lognet“ dėl vienašališkai atlikto įskaitymo pripažinimo negaliojančiu ir skolos priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių nutarčių, priimtų išnagrinėjus pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo, apskundimo tvarką, bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė pripažinti atsakovės vienašališkai 2022 m. rugpjūčio 19 d. atliktą 741 Eur sumos įskaitymą pagal 2022 m. birželio 23 d. pretenziją negaliojančiu ir priteisti iš atsakovės 741 Eur skolą, 8 proc. metines palūkanas pagal Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymą nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad atsakovės atliktas įskaitymas nepagrįstas, nes šalys neturėjo viena kitai abipusių teisių ir pareigų, pareigą (sumokėti už krovinio vežimą) turėjo tik atsakovė ieškovei. Atsakovės reikalavimas padengti 741 Eur nuostolius nebuvo akivaizdus, šalys dėl jo nebuvo susitarusios, jis nebuvo pagrįstas patikimais įrodymais, todėl buvo aiškiai nelygiavertis vykdytinumo ir akivaizdumo požiūriu.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Kauno apylinkės teismas, atsakovei be pateisinamos priežasties per nustatytą terminą nepateikus atsiliepimo į ieškinį ir esant ieškovės prašymui, 2022 m. gruodžio 6 d. sprendimu už akių ieškinį tenkino; 2022 m. gruodžio 13 d. papildomu sprendimu priteisė ieškovei iš atsakovės 300 Eur advokato pagalbos išlaidoms atlyginti.
5. Kauno apylinkės teismas 2023 m. kovo 13 d. nutartimi netenkino atsakovės pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo; priteisė ieškovei iš atsakovės 677,60 Eur advokato pagalbos išlaidoms atlyginti.
6. Atsakovė kartu su pareiškimu dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo į bylą pateikė (arba nurodė) įrodymus, kurie, atsakovės nuomone, gali patvirtinti tokias aplinkybes: atsakovė nėra skolinga ieškovei, nes atliko priešpriešinių vienašališkų reikalavimų įskaitymą; atsakovė turėjo pagrįstą reikalavimą ieškovei, nes ši netinkamai vykdė sutartį (pavėlavo pristatyti krovinį), dėl to atsakovės klientė patyrė nuostolių, o šiuos atlygino atsakovė.
7. Teismas nustatė šias faktines aplinkybes:
 - 7.1. šalys buvo sudariusios krovinio pervežimo užsakymą – sutartį, pagal kurią ieškovė įsipareigojo įvykdyti tarptautinį krovinio pervežimą maršrutu Lietuva (Karmėlava)–Belgija (Lindenau), o atsakovė įsipareigojo per 30 dienų nuo dokumentų (sąskaitos faktūros ir pasirašyto CMR originalo) gavimo dienos sumokėti ieškovei 1300 Eur be PVM už suteiktas krovinio pervežimo paslaugas;
 - 7.2. šalys susitarė, kad atvykti į pakrovimo vietą ieškovė turi 2022 m. birželio 10 d. (penktadienį), atvykti į iškrovimo vietą – 2022 m. birželio 13 d. (pirmadienį);
 - 7.3. 2022 m. birželio 14 d. už krovinio pervežimo paslaugas ieškovė išrašė atsakovei 1573 Eur PVM sąskaitą faktūrą;
 - 7.4. atsakovė 2022 m. rugpjūčio 19 d. apmokėjo dalį sąskaitos – 832 Eur, t. y. 741 Eur mažiau, pavedimo paskirtyje nurodžiusi, kad išskaito 741 Eur patirtų nuostolių sumą pagal 2022 m. birželio 23 d. pateiktą pretenziją;
 - 7.5. atsakovė teikė pretenziją, kad ieškovė privalėjo pristatyti krovinį 2022 m. birželio 13 d. ryte, nes užsakyme pažymėta, jog krovinį galima pristatyti 2022 m. birželio 13 d. „nuo ryto“, o krovins buvo pristatytas 2022 m. birželio 13 d. vakare (18.15 val.);
 - 7.6. 2022 m. rugpjūčio 30 d. atsakovė sumokėjo savo klientei UAB „Solas“ 741 Eur, o 2022 m. rugsėjo 13 d. išrašė ieškovei PVM sąskaitą faktūrą dėl 741 Eur nuostolių kompensavimo pagal 2022 m. birželio 23 d. pretenziją;
 - 7.7. 2022 m. rugsėjo 15 d. atsakovė gavo ieškovės atsakymą, jog ši nesutinka su sąskaita.
8. Teismo vertinimu, atsakovės 2022 m. birželio 23 d. pretenzijos turinys neatitiko pareiškimą apie įskaitymą turiniui keliamų reikalavimų: pretenzija atsakovė prašė ieškovės kompensuoti jos klientės patirtus nuostolius, tačiau duomenų apie įskaitymą nenurodė. Dėl to 2022 m.

rugpjūčio 19 d. atsakovės atliktas mokėjimas taip pat negali būti laikomas tinkamu ieškovės informavimu apie įskaitymą. Vėlesni atsakovės dokumentai – 2022 m. rugsėjo 13 d. PVM sąskaita faktūra, 2022 m. rugsėjo 21 d. atsakovės pateiktas pranešimas – nelaikytini pranešimu apie įskaitymą, nes jie pateikti po faktiškai atlikto įskaitymo (po 2022 m. rugpjūčio 19 d.). Teismas padarė išvadą, kad atsakovės su pareiškimu pateikti dokumentai neįrodo, jog atsakovė laikėsi įskaitymo tvarkos (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.131, 6.132 straipsniai).

9. Atsakovė įskaitymą atliko 2022 m. rugpjūčio 19 d., tačiau su pareiškimu nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad iki 2022 m. rugpjūčio 19 d. ji atlygino nuostolius savo klientei UAB „Solvass“. Priešingai, atsakovės pateikti įrodymai patvirtina, kad atsakovė sumokėjo UAB „Solvass“ 741 Eur tik 2022 m. rugpjūčio 30 d., t. y. po atlikto įskaitymo. Teismas sutiko su ieškovės argumentu, kad atsakovė neįrodė nuostolių dydžio. Kadangi atsakovė kartu su pareiškimu nepateikė įrodymų, kurie patvirtintų, kad buvo padaryta nuostolių ir kad atsakovė juos atlygino nukentėjusiam asmeniui, teismas nusprendė, kad atsakovė neįrodė, jog ji 2022 m. rugpjūčio 19 d. įskaitymo metu turėjo reikalavimo teisę. Todėl, teismo vertinimu, atsakovės kartu su pareiškimu dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo į bylą pateikti arba nurodyti įrodymai šiuo konkrečiu atveju negali turėti įtakos priimto sprendimo už akių teisėtumui ir pagrįstumui.
10. Be kita ko, teismas konstatavo, kad byloje nėra duomenų, kurie patvirtintų, jog šalys tarėsi dėl krovinio pristatymo sutartos dienos rytu.
11. Kauno apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal atsakovės atskirąjį skundą, 2023 m. gegužės 9 d. nutartimi panaikino Kauno apylinkės teismo 2023 m. kovo 13 d. nutartį ir klausimą išsprendė iš esmės – tenkino atsakovės pareiškimą dėl sprendimo už akių ir papildomo teismo sprendimo peržiūrėjimo, juos panaikino, atnaujino civilinės bylos nagrinėjimą iš esmės ir perdavė bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui; priteisė atsakovei iš ieškovės 300 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
12. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, nors nagrinėjamu atveju atsakovė nepateikė teismo nustatyto terminu atsiliepimo į ieškinį ir teismas turėjo teisę priimti sprendimą už akių, vis dėlto teismas, netenkindamas atsakovės pareiškimą peržiūrėti sprendimą už akių, padarė klaidingą išvadą, jog atsakovė nenurodė jokių aplinkybių, galinčių turėti įtakos priimto sprendimo už akių teisėtumui ar pagrįstumui. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, visos byloje iškilusios abejonės dėl atsakovės atlikto 741 Eur įskaitymo aplinkybių turi būti pašalintos bylos nagrinėjimo iš esmės metu.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai

13. Ieškovė kasaciniu skundu prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2023 m. gegužės 9 d. nutartį, o Kauno apylinkės teismo 2023 m. kovo 13 d. nutartį, Kauno apylinkės teismo 2022 m. gruodžio 6 d. sprendimą už akių ir Kauno apylinkės teismo 2022 m. gruodžio 13 d. papildomą sprendimą palikti galioti nepakeistus; priteisti iš atsakovės kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
 - 13.1. Apeliacinės instancijos teismas padarė proceso teisės normų, t. y. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 7, 21 straipsnių, 93 straipsnio 1 dalies, 185 straipsnio, 288 straipsnio 4, 7 dalių, 331 straipsnio, pažeidimus, taip pat nesilaikė Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies reikalavimų.
 - 13.2. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, suformuotos: (1) dėl pagrindo panaikinti sprendimą už akių ir atnaujinti bylos nagrinėjimą; (2) dėl proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principo; (3) dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį apeliacinės instancijos teisme, kai šis teismas panaikina pirmosios instancijos teismo priimtą sprendimą už akių ir atnaujina bylos nagrinėjimą; (4) dėl teisės į nešališką ir nepriklausomą teismą.
 - 13.3. Apeliacinės instancijos teismas nei pareiškimą dėl sprendimo už akių ir papildomo teismo sprendimo peržiūrėjimo, nei kartu su juo pateiktų dokumentų netyrė, jų nevertino, apskritai ne žodžiu nepasisakė dėl to, kas atsakovės buvo nurodyta pareiškimė dėl sprendimo už akių ir papildomo teismo sprendimo peržiūrėjimo (CPK 185 straipsnio pažeidimas). Kitų byloje esančių įrodymų apeliacinės instancijos teismas taip pat nei tyrė, nei vertino, dėl jų nepasisakė, o vertino išimtinai atsakovės atskirojo skundo motyvus, ir tik tuos, kurie susiję su atsakovės atskirajame skunde pirmą kartą, t. y. naujai, iškelta versija apie įskaitymo laiką. Nagrinėjamu atveju netgi nėra svarbu, kada atsakovė atliko 741 Eur įskaitymą – 2022 m. rugpjūčio 19 d. ar 2022 m. rugsėjo 21 d., nes byloje esminę reikšmę turinti aplinkybė yra visai kita – kad nebuvo pagrindo atsakovei atlikti įskaitymą, nes atsakovė neturėjo priešpriešinio reikalavimo ieškovei.
 - 13.4. Apeliacinės instancijos, priešingai nei pirmosios instancijos, teismas netinkamai taikė ir aiškino CPK 288 straipsnio 4 dalį, nes panaikino sprendimą už akių ir atnaujino bylos nagrinėjimą nesant tam jokio pagrindo, dėl formalių, bylos baigčiai jokios reikšmės neturinčių priežasčių, be to, neatlikęs jokio pareiškimė dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo nurodytų aplinkybių ir kartu su juo pateiktų dokumentų tyrimo ir vertinimo, remdamasis tik atskirajame skunde naujai iškelta versija, kurią paneigia pačios atsakovės pareiškimė dėl sprendimo už akių ir papildomo teismo sprendimo peržiūrėjimo nurodytos aplinkybės ir kartu su juo atsakovės pateikti įrodymai, taip pat ieškinio priedai.
 - 13.5. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė CPK 7 straipsnį, kuris reglamentuoja proceso koncentraciją ir ekonomiškumą: ne tik nesiėmė priemonių, kad užkirstų kelią proceso vilkinimui, bet, priešingai, sudarė tam visas sąlygas, leisdamas atsakovei ir toliau piktnaudžiauti jai priklausančiomis procesinėmis teisėmis bei elgtis nesąžiningai.
 - 13.6. Tol, kol nėra išnagrinėta civilinė byla ir nėra priimtas sprendimas nė vienos iš šalių naudai, t. y. kol teismas dėl ginčo esmės nėra priėmęs teismo procesinio sprendimo, iš kurio būtų galima nustatyti, kuri šalis laimėjo ginčą byloje, dar neegzistuoja visos CPK 93 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos, todėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimas pagal šią teisės normą yra nepriteistinas. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad apeliacinės instancijos teismas, nagrinėdamas bylą pagal atskirąjį skundą dėl pirmosios instancijos teismo nutarties tarpiniu procesiniu klausimu, kol bylos nagrinėjimas iš esmės nėra baigtas, neturi pagrindo skirstyti bylinėjimosi išlaidas remdamasis CPK 93 straipsnio 1 dalimi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-21-823/2023).
 - 13.7. Pagal CPK 288 straipsnio 7 dalį atsakovė, esant tam būtinoms sąlygoms, apskritai galėtų pretenduoti daugiausia į 50 proc. bylinėjimosi išlaidų ir, minėta, tik priėmus baigiamąjį teismo procesinį sprendimą, o ne nutartimi išsprendus tarpinį procesinį klausimą.
 - 13.8. Civilinė byla Kauno apygardos teisme buvo paskirta nagrinėti 2023 m. gegužės 9 d. 14 val., tačiau jau 11.41 val. Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portale atsirado žyma apie vykstantį posėdį ir netrukus buvo galima atsisiųsti pačią skundžiamą nutartį. Tai patvirtina, kad teismas turėjo išankstinį nusistatymą ir nebuvo nepriklausomas bei nešališkas.

Atsiliepimo į kasacinį skundą įstatymo nustatyta tvarka ir terminais negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teismo nutarčių, priimtų išnagrinėjus pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo, apskundimo tvarkos

14. Kasacinis skundas paduotas dėl apeliacinės instancijos teismo nutarties, kuria teismas, panaikinęs pirmosios instancijos teismo nutartį atmesti pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo, šį pareiškimą patenkino – panaikino byloje priimtą sprendimą už akių ir, atnaujinęs bylos nagrinėjimą, perdavė bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui.
15. Teismų praktikoje pripažįstama, kad, be CPK 341 straipsnyje įtvirtinto kasacijos ribojimo, kasacija yra negalima ir kitais įstatymų nustatytais atvejais.
16. CPK 334 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad pirmosios instancijos teismo nutartis gali būti apskūsta atskiruoju skundu apeliacinės instancijos teismui atskirai nuo teismo sprendimo: 1) CPK nustatytais atvejais; 2) kai teismo nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai. Dėl kitų pirmosios instancijos teismo nutarčių atskirieji skundai negali būti paduodami, bet motyvai dėl šių nutarčių teisėtumo ir pagrįstumo gali būti įtraukiami į apeliacinį skundą (CPK 334 straipsnio 3 dalis).
17. Pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo nagrinėjimas reglamentuojamas CPK 288 straipsnyje. Šio straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad dėl nutarties, kuria atsisakoma tenkinti pareiškimą, gali būti duodamas atskirasis skundas. Tai reiškia, kad atskiruoju skundu gali būti skundžiama tik teismo nutartis, kuria netenkintas pareiškinas dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo. Teismo nutartis, kuria patenkintas pareiškinas dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo ir atnaujintas bylos nagrinėjimas, negalėtų būti skundžiama atskiruoju skundu, nes jos apskundimo galimybės CPK nenustato ir ji neužkerta kelio tolesnei bylos eigai (CPK 334 straipsnio 1 dalis).
18. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad, sistemškai aiškinant bylų procesą kasaciniame teisme ir atskirųjų skundų nagrinėjimą reglamentuojančias proceso teisės normas, darytina išvada, jog teismo nutartis, kuri negalėtų būti skundžiama apeliacine tvarka (atskiruoju skundu), negali būti ir savarankiškas kasacijos objektas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-405/2010).
19. Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje laikomasi pozicijos, jog kasacinio teismo teisėjų atrankos kolegijos padarytas kasacinio skundo apibendrintas vertinimas (kaip atitinkančio įstatymo reikalavimus) ne visada reiškia, kad kiekvienas skundo argumentas ar jų grupė atitinka įstatymo nustatytus reikalavimus – suformuoja kasacinio nagrinėjimo dalyką. Detalų skundo argumentų vertinimą atlieka bylą kasacine tvarka nagrinėjanti teisėjų kolegija (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 28 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-373/2013).
20. CPK 356 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme metu nustačius, jog yra CPK 350 straipsnio 2 dalyje (išskyrus 3 punktą) nustatyti pagrindai atsisakyti priimti kasacinį skundą, kasacinis procesas nutraukiamas. Pagrindai atsisakyti priimti kasacinį skundą nustatyti CPK 350 straipsnio 2 dalyje, kurioje, be kita ko, nurodyta, kad kasacinį skundą atsisakoma priimti, jei jis prieštarauja šio kodekso 341 straipsnyje nustatytiems reikalavimams (CPK 350 straipsnio 2 dalies 2 punktas).
21. Apibendrinama tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad Kauno apygardos teismo 2023 m. gegužės 9 d. nutarties dalis, kuria patenkintas atsakovės pareiškinas dėl sprendimo už akių ir papildomo teismo sprendimo peržiūrėjimo, negali būti savarankiškas kasacijos objektas, todėl kasacinis procesas dėl šios Kauno apygardos teismo 2023 m. gegužės 9 d. nutarties dalies nutraukiamas.
22. Atsižvelgiant į tai, kasaciniame skunde išdėstyti argumentai dėl šios apeliacinės instancijos teismo nutarties dalies neturi teisinės reikšmės, todėl dėl jų nepasisakoma.

Dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį apeliacinės instancijos teisme, kai šis teismas panaikina pirmosios instancijos teismo priimtą sprendimą už akių ir atnaujina bylos nagrinėjimą

23. Pagal CPK 93 straipsnio 1 dalies, 98 straipsnio nuostatas bylinėjimosi išlaidos, tarp jų išlaidos advokato pagalbai apmokėti, atlyginamos šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jų atlyginimą priteisiant iš antrosios šalies. Pagal CPK 93 straipsnio 2 dalį, jeigu ieškinys patenkintas iš dalies, šiame straipsnyje nurodytos išlaidos priteisiamos ieškovui proporcingai teismo patenkintų reikalavimų daliai, o atsakovui – proporcingai teismo atmestų ieškinio reikalavimų daliai.
24. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, jog esminis principas, kuriuo parentos aptartos taisyklės, yra „pralaimėjęs moka“. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklės yra sukurtos taip, kad būtų užtikrinta šalies, laimėjusios bylą, teisė į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Ši principinė nuostata būdinga visų instancijų teisminiams procesams (CPK 93 straipsnio 3 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-66-469/2020, 15 punktas).
25. Aptariamoms teisės normoms prasme proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, suprantama kaip šalis, kuriai sprendimas yra palankus, kuri laimėjo ginčą byloje (pavyzdžiui, ieškovas, kurio ieškinys patenkintas). Ji paaikškėja teismui tik išnagrinėjus bylą ir priėmus (priimant) sprendimą dėl ginčo esmės. Tokie proceso šalies pagal aptariamą teisės normą pralaimėjusioji šalis turi kompensuoti civilinių teisių gynėjai išleistas lėšas – patirtas bylinėjimosi išlaidas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-7-701/2018 16, 17 punktus; 2018 m. liepos 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-280-219/2018 10 punktą; 2019 m. spalio 10 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-294-611/2019 16 punktą). Taigi, tol, kol nėra išnagrinėta civilinė byla ir nėra priimtas sprendimas nė vienos iš šalių naudai, t. y. kol teismas dėl ginčo esmės nėra priėmęs teismo procesinio sprendimo, iš kurio būtų galima nustatyti, kuri šalis laimėjo ginčą byloje, dar neegzistuoja visos CPK 93 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos, todėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimas pagal šią teisės normą yra nepriteistinas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. birželio 15 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-165-943/2022 48 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
26. Sprendimo už akių priėmimas yra viena iš priemonių proceso koncentruotumo principui įgyvendinti. Teismo sprendimo už akių instituto specifika ir tikslai lemia, kad šalis, dėl kurios priimtas toks sprendimas, negali jo skųsti nei apeliacine, nei kasacine tvarka, tačiau, remiantis CPK 287 straipsnio 1 dalimi, turi teisę per dvidešimt dienų nuo šio sprendimo priėmimo dienos paduoti sprendimą už akių priėmusiam teismui pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-147-1075/2021, 28 punktas). Šia specialia sprendimo už akių peržiūrėjimo procedūra pasyviai šaliai suteikiama dar viena galimybė išdėstyti savo argumentus pirmosios instancijos teismui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-64-684/2020, 29 punktas). Pagal CPK 288 straipsnio 3 dalį, išnagrinėjęs pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo, teismas turi teisę: 1) pareiškimą netenkinti arba 2) panaikinti sprendimą už akių ir atnaujinti bylos nagrinėjimą iš esmės.
27. Taigi, sprendimo už akių peržiūrėjimo procedūra yra ne atskiras ir savarankiškas teisinis ginčas, o sprendimo už akių ypatumų nulemtas šio sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo kontrolės būdas, kai teisė spręsti dėl sprendimo už akių teisėtumo ir pagrįstumo suteikiama pačiam šį

sprendimą priėmusiam teismui. Apeliacinės instancijos teismas, nagrinėdamas atskirąjį skundą dėl pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria atsisakoma tenkinti pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo, iš esmės nesprenžia dėl byloje pareikštų materialųjų teisinių reikalavimų, o tik patikrina, ar yra tenkinamos CPK 288 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos sprendimo už akių peržiūrėjimo sąlygos. Teismui (pirmosios ar apeliacinės instancijos) nutartimi patenkinus pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo ir šį sprendimą panaikinus, bylos nagrinėjimas atnaujinamas ir bylos procesas pirmosios instancijos teisme toliau vyksta pagal bendrąsias taisykles, t. y. tokia nutartimi išsprendžiamas tik tarpinis procesinis klausimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-21-823/2023, 19 punktas).

28. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad apeliacinės instancijos teismas, nagrinėdamas bylą pagal atskirąjį skundą dėl pirmosios instancijos teismo nutarties tarpiniu procesiniu klausimu, kol bylos nagrinėjimas iš esmės nėra baigtas, neturi pagrindo skirstyti bylinėjimosi išlaidas remdamasis CPK 93 straipsnio 1 dalimi. Apeliacine tvarka apskundus pirmosios instancijos teismo tarpinį procesinį sprendimą, byla dėl ginčo esmės išlieka pirmosios instancijos teismo dispozicijoje, todėl bylinėjimosi išlaidos, patirtos apeliacine ar kasacine tvarka ginčijant tarpinius pirmosios instancijos teismo procesinius sprendimus, tarp šalių turi būti paskirstomos pirmosios instancijos teismui priimant baigiamąjį teismo procesinį sprendimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-275-823/2021, 15, 24 punktai ir juose nurodyta kasacinio teismo praktika).
29. Atsižvelgdama į aptartą teisinį reglamentavimą ir kasacinio teismo praktiką teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstu kasacinio skundo argumentą, kad apeliacinės instancijos teismas, skundžiamą nutartimi atnaujinamas bylos nagrinėjimą iš esmės, tačiau priteisdamas atsakovei iš ieškovės 300 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, kol nebuvo priimtas galutinis teismo sprendimas, netinkamai aiškino ir taikė proceso teisės normas, reglamentuojančias bylinėjimosi išlaidų paskirstymą, ir nukrypo nuo kasacinio teismo šiuo klausimu formuojamos praktikos.
30. Nustatytas pažeidimas yra pagrindas panaikinti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 1 dalies 4 punktas), išaiškinant, kad bylinėjimosi išlaidų, susijusių su teismo sprendimo už akių peržiūrėjimu, kaip ir kitų bylos šalių turėtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas spręstinas pirmosios instancijos teismui priimant baigiamąjį teismo procesinį sprendimą.
31. Kasaciniame teisme išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, nepatirta. Duomenų apie šalių turėtas advokato pagalbos išlaidas kasaciniam teismui nepateikta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 341 straipsniu, 350 straipsnio 2 dalies 2 punktu, 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Nutraukti kasacinį procesą dėl Kauno apygardos teismo 2023 m. gegužės 9 d. nutarties dalies, kuria tenkintas atsakovės pareiškimas dėl sprendimo už akių ir papildomo teismo sprendimo peržiūrėjimo.

Panaikinti Kauno apygardos teismo 2023 m. gegužės 9 d. nutarties dalį, kuria iš ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Vilktera“ (j. a. k. 302500740) atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Lognet“ (j. a. k. 302340410) priteistas 300 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Alė Bukaviniene

Artūras Driukas

Algirdas Taminskas